

УДК 342.61 (043.2)

Юринець Ю.Л., д.ю.н., професор,
Гончарук О.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПОРЯДОК СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТСТВА В УКРАЇНІ

За майже 30 років незалежності нашої держави інститут президентства України зазнав суттєвих змін, доповнень та обмежень. Тому інститут Президента України як одноособового глави держави є порівняно новим явищем у політичному житті й державному будівництві України [1].

Та спочатку потрібно розібратися, що ж таке «інститут Президентства». У сучасному розумінні - це система управлінських відносин у системі державної влади, обумовлених наявністю одноосібного глави держави, який отримує свої повноваження шляхом виборів. Такий інститут властивий країнам з республіканською формою державного правління. Порівняно з усіма іншими вищими інститутами державної влади і посадовими особами президент має особливий статус, компетенцію і відповідальність. Його прерогативи дозволяють відігравати важливу роль у суспільно-політичному житті країни, значно впливаючи на процес державного управління. Одне з найважливіших завдань його діяльності полягає в забезпеченні консолідації та узгодження дій усіх гілок влади. Для цього він наділений конституційними повноваженнями як у законодавчій, так і у виконавчій і, навіть, у судовій владі [2]. Але об'єм цих повноважень суттєво зменшився з часів перших виборів Президента України. Адже спочатку, за статтею 114-5 Конституції (Основного Закону) України Президент України виступав: Головнокомандуючим Збройними Силами України, керівником і спрямовувачем виконавчої діяльності Кабінету Міністрів України, очолював систему органів державної виконавчої влади, забезпечує їх

взаємодію з Верховною Радою України і цей перелік повноважень можна продовжувати і продовжувати.

Але 1 грудня 1991 р. відбулися перші в нашій державі вибори Президента України, під час яких було уперше на конституційній основі шляхом прямих виборів обрано Президента України. Проте конституювання інституту президентства активно і всебічно тривало під час конституційного процесу, пов'язаного з підготовкою нової Конституції України і внесення ряду змін і доповнень до чинної на той час Конституції. Про це свідчать, зокрема, проекти Конституції України у редакціях 1992, 1993, 1995 років, та Конституційний договір, укладений між Президентом України і Верховною Радою України 8 червня 1995 р. За цими проектами Конституції України і Конституційним договором Президент України набував статусу глави держави і глави виконавчої влади. Остаточо статус Президента України був визначений Конституцією України 1996 року [1].

Проте, після політичної кризи 2004 року до інституту президентства повернулися ще раз, для того аби демократизувати владу і вдаліше перерозподілити функції. В результаті чого форма державного правління України з президентсько-парламентської стане парламентсько-президентською.

Обмеження ролі Президента України полягало в наступному:

1. Президент став залежним від Верховної Ради щодо визначення кандидатури на посаду Прем'єр-міністра (ст. 85 Конституції України).

2. Президент України втратив своє право відправлення Прем'єр-міністра у відставку. Відповідно до ст. 87 Конституції України лише Верховна Рада України може прийняти резолюцію недовіри Кабінету Міністрів України.

3. Скоротився вплив Президента на призначення міністрів. Лише Міністр оборони та Міністр закордонних справ призначаються Верховною Радою України за поданням Президента України (ст. 106 Конституції), інші члени Кабінету Міністрів призначаються Верховною Радою за поданням Прем'єр-міністра України. Відповідно, Президент втратив право і на звільнення міністрів.

4. Суттєво обмежено вплив Президента на діяльність Кабінету Міністрів. За новими повноваженнями він матиме право лише призупиняти дію актів Кабінету Міністрів України (а не скасовувати, як раніше) з мотивів невідповідності Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо визначення їх конституційності (ст. 106 Конституції).

Таким чином, можна ствердити, що інститут президентства України є потужним елементом конституційного процесу нашої держави. Проаналізувавши зміни, можна зауважити позитивний вектор розвитку

даної частини конституційного права та сподіваюся, що демократизація, оновлення та європейський приклад дасть нам змогу побудувати сильну та незалежну державу [3].

Література

1. Становлення інституту президента в Україні. URL: https://pidru4niki.com/16850303/pravo/stanovlennya_institutu_prezidenta_ukrayini
2. Олійник І.В. Державне управління – словник термінів. URL: <https://subject.com.ua/political/governance/61.html>
3. Інститут президентства в Україні: етапи становлення і порядок взаємодії з іншими органами влади. URL: https://pidru4niki.com/11281120/politologiya/institut_prezidentstva_ukrayini_etapi_stanovlennya_poryadok_vzayemodiyi_inshimi_organami_vladi